

Stanisław Milewski

Czasowniki deminutywne w mowie adresowanej do małych dzieci

Jedną z charakterystycznych cech mowy dorosłych adresowanej do małych dzieci¹ są wszelkiego rodzaju zdrobnienia (*deminutiva*) i spieszczenia (*hipocoristica*). W polszczyźnie ogólnej zabiegom tym mogą ulegać różne części mowy. Najczęściej mamy do czynienia ze zdrobnieniami rzeczowników, które „oznaczają przedmioty traktowane przez mówiącego jako małe w stosunku do ogółu przedmiotów nazywanych przez rzeczownik motywujący” (Urbańczyk [red.] 1992: 403). O wiele częściej niż w języku literackim ze zdrobnieniami i spieszzeniami można się zetknąć w dialektach. Oprócz wspomnianych już rzeczowników procesom deminutywizacji mogą ulegać także przymiotniki, przysłówki i zaimki.

W polszczyźnie literackiej zdrobnieńom nie ulegają czasowniki. Dzieje się tak, ponieważ: „Czasownik jako znak językowy czynności lub stanu – niezależnie od tego, czy nazywa czynność konkretną lub umysłową – znajduje się w sferze pojęć i stąd nie ma mowy o jego deminutywizacji” (Reczek 1968). Szczególnym przypadkiem, w którym dochodzi do tworzenia przez dorosłego mówcę zdrobniałych czasowników, jest silnie nacechowana emocjonalnie sytuacja rozmowy dorosłego / opiekuna z małym dzieckiem². Jak zauważa Renata Grzegorzczkova (1978):

¹ Istnieją bardzo duże rozbieżności terminologiczne na oznaczenie tego typu komunikacji (zob. Milewski 2004: 17–27). W polszczyźnie najczęściej spotyka się określenia: *język dziecienny / dziecięcy, język / mowa nianiek / piastunek, język matczyny*. Różnorodną terminologię w tym zakresie można spotkać także w innych językach europejskich, np.: ang.: *baby talk (BT), input language, motherese, caregiver / caretaker speech, parentese, child-directed speech (CDS), infant-directed speech (IDS), simplified register*; ros.: *речь адресованная детям, регистр baby talk / бэби-ток, материнский язык / материнская реч, автономная детская реч, регистр общения с детьми (РОД), особый регистр, родительский язык, воспитательная коммуникация, сюсюканье, воркование / жанр воркования*; fr.: *le langage adressé à l'enfant (LAE), discours adressé aux enfants, langage bébé, le „parler bébé”, tatanaise*, niem.: *Ammensprache, die stützende / lehrende Sprache, an das Kind gerichtete Sprache (KGS)*.

² Omawiane struktury można także spotkać w szeroko rozumianym języku familijnym (polszczyźnie kręgu rodzinnego) w kontakcie dorosły – dorosły. Alina Kłobus w tej odmianie polszczyzny odnotowała między innymi następujące czasowniki deminutywne: *myjuchnać się, leżuchnać, pijuchnać, śpiuchnać, myjusiać, nynusiać 'spać', pieściuchnać się, płakusiać / płakuchnać, śmiejuchnać się* (Kłobus 1985; Kłobus 1991; Kłobus-Kępińska 1995). Sporadycznie

Jeśli mówimy do dziecka: *Pójdziemy spatki (spatuchny, spateńki), okryjemy się kołdereczką, weźmiemy poduszeczkę* itp., to emocja na ogół nie dotyczy ani tych przedmiotów, ani czynności (*spatki*), ale jest wyrazem ogólnego pozytywnego nastroju, który staramy się wytworzyć, a także może być, i najczęściej jest, wyrazem emocji skierowanej do odbiorcy.

Podobne obserwacje poczyniła także Kwiryna Handke, zdaniem której

formuły zwracania się do małych dzieci przy podstawowych czynnościach opiekuńczych, typu: *papuškaj, idziemy spatki, lulaj* itp. [...], poza „własną” semantyką mają także szersze znaczenie konsytuacyjne, a więc np. *papuškaj* to nie tylko ‘jedz’, ale ‘proszę cię jedz, jedz ładnie, jedz grzecznie, jedz ze smakiem’ oraz ‘jedz, bo jedzenie jest smaczne, dobre’, a także ‘jedz, bo osoba, która cię karmi lub się tobą opiekuje, bardzo cię lubi lub kocha’ itp. (Handke 1995: 74).

Istnieje dość duże rozchwianie terminologiczne w nazywaniu analizowanych w artykule struktur. W literaturze przedmiotu określa się je jako: *czasowniki pieszczotliwe* (Gawroński 1928; Zarębina 1954; Polańska 1967); *hipokorystyka odstłowne* (Dłuska 1930); *hiporistica czasownikowe* (Wrocławska 1974); *czasowniki hipokorystyczne* (Kreja 1957; Górniewicz 1970; Wrocławska 1974; Szymański 1977: 69; Pająkowska 1989); *czasowniki deminutywne* (Cyran 1977: 60); *czasowniki deminutywno-hipokorystyczne* (Kreja 1978); *czasowniki zdrobniałe* (Warchoń 1976; Kreja 1978; Breza, Treder 1981: 95; Treder [red.] 2002); *czasowniki ekspresywne* (Kreja 1999; Warchoń 1979; Warchoń 1991); *czasowniki ekspresywno-hipokorystyczne* (Warchoń 1991); *specyficzne infantylizmy czasownikowe / specyficzne „infantylne” czasowniki* (Handke 1995: 125; 2008: 131); *zdrobniałe formy czasowników* (Pająkowska 1977: 44, 66); *ekspresywa czasownikowe* (Warchoń 1970), *czasownikowe formy spieszczone* (Obrębska 1929)³.

Nie ma w literaturze przedmiotu jednej ogólnie przyjętej i jednoznacznej definicji czasowników deminutywnych. Prawie zawsze w różnych próbach ich określenia pojawia się informacja związana z odbiorcą tego typu struktur: „oznaczają czynność odbywającą się w małych odstępach czasu, wykonywaną delikatnie i odnoszącą się z zasady do małych dzieci lub zwierząt” (Warchoń 1976); *czasownik ekspresywny* to „taki derywat czasownikowy lub inny znak językowy użyty dla określenia czynności i stanu, który w systemie języka polskiego w chwili obecnej posiada ekwiwalent znaczeniowy prosty, pod względem ekspresywności obojętny, neutralny” (Warchoń 1979); „takie czasowniki wyrażają uczuciowy stosunek do obiektu czynności wyrażanej przez pieszczotliwą formę czasownika” (Szymański 1977: 69); „są

mogą one służyć do językowych sposobów eufemizowania środkami słowotwórczymi. Przykład takiego ich wykorzystania podaje A. Dąbrowska: „Tylko jeden raz spotkałam się z czasownikiem, który można potraktować jako formę zdrobniąłą: jest to *wysrańkać się*, spotykane w mowie potocznej jako łagodniejsza forma wulgaryzmu” (Dąbrowska 1994: 278).

³ Aktualnie struktury te „jako twory inherentne notują jedynie słowniki literackich języków południowosłowiańskich i języka słowackiego” (Warchoń 1979; zob. także: Грицкар 1955–1956). Występują one także w języku czeskim, w którym określa się jako mianem *slovesa zdrobnia (mazlivá)* (Petr [red.] 1986: 417; zob. także: Krohová 2009), oraz rosyjskim (zob. np. Шведова [red.] 1980, t. 1, § 1040).

to czasowniki używane przez dorosłych przy zwracaniu się do dzieci” (Cyran 1977: 60); „używane są przez dorosłych w odniesieniu do małych dzieci i dotyczą tylko ich podstawowych czynności” (Pająkowska 1989); „używane w stosunku do czynności wykonywanych przez dzieci” (Reczek 1968); „[...] są to przede wszystkim formacje występujące w języku dzieci i w mowie o dzieciach, tj. w języku matek, nianiek itp.” (Warchoń 1979: 71); „czasowniki zdrobniałe (kasz. *czasniczi zdrobnioné*) typu *biéjkac, jickac, jickulkac, jickulac, sztupkac* ‘iść’, *jödkac, jédzkac, papkac* ‘jeść’, *róbkac* ‘robić’, *spatkac, żużkac* ‘spać’ – są częste zwłaszcza w języku dzieci i dorosłych do dzieci” (Treder [red.] 2002).

Jednym z pierwszych polskich badaczy, który zwrócił uwagę na proces zdrabniania czasowników w szczególnej sytuacji komunikacyjnej, był Alfred Gawroński. W artykule *Wartość uczuciowa deminutywów* (1928) napisał:

[...] elementy wyobrażeniowe i uczuciowe kojarzą się zawsze razem z deminutiwami. Ale uczuciowe dominują o wiele częściej i silniej, niżby się na podstawie naszych gramatyk wydawało. W językach bogatych w deminutiwa one to przeważnie cisną się na plan pierwszy. To jest właściwie zasadnicza przyczyna, dla których w językach odzwierciedlających nasz poziom cywilizacyjny istnieją deminutiwa od imion, ale nie od słów: bardzo słusznie, wszak wyobrażeniu *przedmiotu* łatwo może towarzyszyć bardzo silny ton uczuciowy, ale mglistemu wyobrażeniu *samej czynności* czy też *samego stanu* – bardzo trudno. Dlatego też czasowniki pieszczotliwe [podkr. moje – S.M.] istnieją dziś chyba tylko w języku dzieciennym, to znaczy tym, którym przemawiamy do dzieci, a i to rzadko, i raczej w złożeniach, jak *iść spatki = spać* (posłyszałem kiedyś: *spuniać*).

W okresie międzywojennym na omawiany typ czasowników zwróciła jeszcze uwagę Stefania Brenstern Pfanhauser w szkicu *Rozwój mowy dziecka* (1930) oraz Maria Dłuska w artykule *Przyczynki do zbierania polskich form hipokorystycznych* (1930).

Po wojnie jednym z pierwszych badaczy, którzy zajęli się tym problemem, był Bogusław Kreja. W swoim przyczynku z 1957 roku przedstawił on problem czasowników hipokorystycznych w gwarze kociewskiej. Jego zdaniem są one używane wyłącznie przy zwracaniu się do dzieci (Kreja 1957). Późniejsze badania w tym zakresie potwierdziły jednoznacznie, iż omawianego rodzaju czasowniki są (prawie) wyłączną cechą tak zwanego *języka nianiek* (zob. np.: Reczek 1968; Górniewicz 1970; Cyran 1977: 60; Szymański 1977: 69; Grzegorzczkowska 1978; Warchoń 1979; Kurzowa 1985; Petr [red.] 1986: 417; Pająkowska 1989; Urbańczyk [red.] 1992: 403; Dubisz, Karaś, Kolis 1995: 128, 132, 155; Handke 1995; Kreja 1999).

Gdyby oceniać zasób czasowników deminutywnych w polszczyźnie tylko na podstawie ich obecności w słownikach języka polskiego, można by odnieść wrażenie, że tego typu struktury praktycznie nie istnieją⁴. *Słownik języka polskiego* pod redakcją Mieczysława Szymczaka (1994), zawierający około 80 000 haseł, odnotowuje tylko 4 wyrazy, które można zaliczyć do omawianych struktur: *papu* ‘wyraz oznaczający jedzenie, dopominanie się o jedzenie’, *papusiać* ‘jeść’, *siusiac* ‘oddawać moczu’, *siusiu* ‘oddanie moczu; mocz’. Bez wątplenia jednak stanowią one tylko zniko-

⁴ Uwaga ta dotyczy także tzw. *wyrazów dziecięcych* (zob. Milewski 2004: 44–49).

my ułamek czasowników deminutywnych, które rzeczywiście w języku funkcjonują⁵. Dodajmy od razu – w potocznym języku mówionym. Dotychczas publikowane słowniki języka polskiego były bowiem opracowywane przede wszystkim w oparciu o źródła pisane, w których rzeczywiście można spotkać niewiele omawianego typu czasowników, ponieważ występują one przede wszystkim w nieoficjalnej odmianie polszczyzny mówionej, na dodatek w tak specyficznej sytuacji komunikacyjnej, jaką jest językowe kontaktowanie się dorosłego z małym dzieckiem. Ekscerpcja tekstów mówionych osób dorosłych kontaktujących się między sobą nie wpłynie więc w istotny sposób na inwentarz czasowników deminutywnych.

Większość współczesnych leksykografów wyznaje pogląd, iż kryteria normatywne nie powinny decydować o odrzuceniu bądź włączeniu konkretnych jednostek leksykalnych do opracowywanych aktualnie słowników (zob. np.: Bańko, Kłosińska 1994). Dziwić więc może opinia wyrażona przez Annę Engelking, Andrzeja Markowskiego i Elżbietę Weiss, którzy uważają, iż wyrazy typu *siusiu* jako elementy mowy dziecka nie powinny wejść do słownika polszczyzny ogólnej, bowiem – ich zdaniem – „milcząco przyjmuje się chyba założenie, że słownik ogólny dotyczy języka ludzi dorosłych” (Engelking, Markowski, Weiss 1989). Autorzy tego typu opinii nie uświadamiają sobie najwyraźniej faktu, że tego typu wyrazy są integralną częścią repertuaru leksykalnego dorosłego użytkownika języka. Ich skromna obecność w słownikach wynika zaś przede wszystkim z trudności zebrania przez leksykografów odpowiedniego materiału językowego. Podobne widzenie problemu zaprezentował B. Kreja, który w związku z akategorialnym przyrostkiem ekspresywnym *-uchn-* (zob. np. *mal-uchn-y*, *plak-uchn-ać*) napisał:

Ciekawe, że język literacki praktycznie stroni od ekspresywnego określania – za pomocą środków słowotwórczych – nazw czynności. Głównie chyba dlatego, że adresatami tego typu nazw czynności są przede wszystkim dzieci, a język dzieci i język kierowany do dzieci do polszczyzny ogólnej i do języka literackiego wkracza w stopniu niewielkim (Kreja 1999: 405; podkr. moje – S.M.).

Istnieje bez wątpienia potrzeba ilościowego i jakościowego opracowania omawianego w artykule rodzaju czasowników. Aby uniknąć nadmiernego rozbudowania listy takich struktur, istotnym kryterium przy ich doborze powinna być *reguła powtarzalności*, eliminująca czasowniki typowe tylko dla poszczególnych idiolektów, oraz ich znajomość w różnych grupach wiekowych i środowiskowych. Nie można także zapominać o zróżnicowaniu regionalnym tego typu czasowników, które przez ekscerpujących powinno zostać skrupulatnie odnotowane⁶.

⁵ Na przykład Stefan Warchoł w badaniach ankietowych, przeprowadzonych w latach 1973–1974 na terenie całej Polski, zebrał ich około 2500 (Warchoł 1979).

⁶ Czasowniki deminutywne można odnotować na terenie całej Polski (zob. Warchoł 1976; Warchoł 1979), chociaż, jak wskazują badania, częstość ich występowania może być wyższa w niektórych regionach naszego kraju. Szczególnie często notuje się je w kaszubszczyźnie oraz dialekcie kociewskim (zob. Popowska-Taborska, Topolińska 1960; Breza, Treder 1981: 94–95; Pająkowska 1989; Treder 1994: 483). Zdaniem S. Warchoła „[...] nieco częściej odpowiednie formacje czasownikowe z elementem sufiksальnym *-k-* i *-ch-* występują na północy Polski, zaś struktury z elementami *-ś-*, *-ń-* i *-ć-* na południu kraju” (1979).

Ponieważ, jak już wyżej wspomniałem, omawianych struktur nie odnotowują słowniki języka polskiego, brakuje także w zakresie ich tworzenia zaleceń normatywnych. Spontaniczność ich tworzenia, której towarzyszy duża kumulacja emocji pozytywnych związanych z kontaktowaniem się z małym dzieckiem⁷, wpływa na to, że czasowniki deminutywne „nie mają [...] w pełni ustabilizowanej struktury gramatyczno-słowotwórczej, tworzone są żywiołowo i występują przeważnie w postaci bezokolicznika lub rzadziej rozkaznika oraz w formie różnorodnych wyrazów złożonych, specyficznym użytych określeń, nieodmiennych skrótów czasowników z końcowym *-u*” (Warchoń 1976). Czasowniki deminutywne mogą być tworzone przy pomocy, między innymi, następujących formantów: *-ikać* (śpikać⁸), *-ińciać* (rozbawiać się ‘rozbawić się’), *-uchnać* (papuchnąć – od *papać* ‘jeść’), *-ulać* (płakać ‘płakać’), *-ulkać* (bawulkać się ‘bawić się’), *-uniać* (luluniać – od *lulać* ‘spać’), *-uńciać* (śpiuńciać ‘spać’), *-usiać* (lulusiać – od *lulać*), *-uśkać* (papuśkać – od *papać* ‘jeść’), *-k-* (*bujkać* ‘huśtać’, *tupkać* ‘chodzić’) (Cyran 1977: 60–61; zob. także: Dłuska 1930; Warchoń 1976; Pająkowska 1989)⁹. Ponieważ czasowniki deminutywne występują głównie w 2. os. lp. i (rzadziej) w 2. os. lm. trybu rozkazującego przez niektórych autorów (zob. Kreja 1957; Górniewicz 1970) określane są jako *verba defectiva*, czyli czasowniki nietworzące wszystkich form koniugacyjnych¹⁰.

Szczególną grupę wyrazów pełniących funkcje czasowników stanowią nieodmienne struktury (często reduplikowane) z końcówką *-u*, np. *mamciu / amku / amu; buju; chlapu / chlapsiu / chlapku; ciapu / ciapku; kąpciu / kąpu / kąpiu / kąpku; myju / miju / myjku; papu; piciu / pićku / pijku / pitku; pisiu / pišku; plusku; tupu* (zob. Dłuska 1930; Milewski, 2004: 99–100). Na fakt ten zwrócił ostatnio uwagę Mirosław Bańko, zdaniem którego struktury omawianego typu „reprezentują [...] model produktywny, funkcjonujący zwłaszcza w języku dzieci i w rozmowach z dziećmi, stąd też często obecny w literaturze dziecięcej” (Bańko 2008: 83–84).

Pieszczotliwość czasownika można także osiągnąć przez zmianę osoby lub zmianę osoby i liczby, np. „*Czegóż się rozplakałem(-am)? Jakże spokojnie się tu bawie!*” (Obrębska 1929; zob. także: Dłuska 1930).

Effekt spieszczenia czasowników można osiągnąć nie tylko środkami morfologicznymi, ale także fonetycznymi. Chodzi tutaj o przypadki zastępowania, między innymi, głosek [r, ś, ź, ć] głoskami [l, i, ś, ź, ć], np.: *płośe!*, */plośe!*, */łobiś!*, */źlobimy!*, */łożmaviąć!*, */łożmaviąć!*. Oprócz efektu „spieszczenia” tego typu zabiegi w intencji osób zwracających się do dzieci mają ułatwić im także łatwiejsze przyswojenie wymowy.

⁷ Zgadza się w pełni z Marią Zarębiną, która zauważyła, że „chęć powiedzenia czegoś pieszczotliwego i niezwykłego w swojej pieszczotliwości sprawia, że mówi się od rzeczy, bez logicznego związku z osobą i sytuacją, ale w formę wtłacza się całą treść uczuciową” (Zarębina 1954).

⁸ W nawiasach podaję tylko pojedyncze przykłady danego typu czasowników.

⁹ „Funkcje deminutywną mogą niekiedy pełnić przy czasownikach formanty imienne, np.: *-ki* w *spatki* ‘spać’, [...] *-eńki* w *spateńki* ‘spać’, [...] *luleńki* ‘lulać’” (Cyran 1977: 61; zob. także: Dłuska 1930; Kurzowa 1985).

¹⁰ Na przykład do tego typu struktur w języku łacińskim zalicza się czasowniki *coepi*, *coepisse* = zacząłem, *odi*, *odisse* = nienawidzę (zob. Wikarjak 1978: 93–94).

Pewnym mankamentem dotychczas opublikowanych prac z zakresu czasowników deminutywnych było to, że ich autorzy, nie dysponując odpowiednim materiałem językowym, najczęściej nie podawali odpowiednich informacji na temat ich frekwencji oraz przykładów użycia w wypowiedziach konkretnych użytkowników języka.

Aby uzmysłowić Czytelnikowi, jakie bogactwo form omawianego rodzaju czasowników może występować w tak zwanym języku nianiek, podaję poniżej czasowniki deminutywne o znaczeniu *spać, jeść, pić, bawić się, płakać, mówić*, z oczywistych względów bardzo często używane w kontakcie z małym dzieckiem¹¹:

spać: *aaa*¹² (375); *ajku* (4¹³); *a...ašku* (28), *aškać* (3), *aški* / *-aški* (2), *asiu* (2); *baj-baj* (2), *baju-baj* (2)¹⁴; *haa...* / *haha* (104)¹⁵, *hašku* (33), *hasiu* (22), *hajku* (10), *haškać* (3), *haški* (3), *hahać* (3), *hahulkać* (3), *hajki* (2), *hasi* (2), *hasiać* (2), *hahasiu* (2), *hajkać* (2), *hahusiać* (2), *hahuškać* (2), *hasiać* (2); *lulu* (328), *lulać* (152), *luli* (104), *lulkać* (40), *lulku* (17), *lulki* (6), *lulusiać* (2), *lulusiu* (2)¹⁶; *nynu* (8), *nynać* (3), *nynu* (3), *nyniu* (2); *špijkać* (17), *pać* (13)¹⁷, *spaciu* (11) / *paciu* (3), *spaćku* (11) / *paćku* (6), *spatulkać* (10), *spuniać* (7), *spatki* (6), *špiuchnać* (6), *spatuchny* (5), *špiulkać* (5), *spatku* (3), *spuńkać* (3), *paciulkać* (2), *spaćkać* (2), *spatulki* (2), *spaciul-*

¹¹ Prezentowane czasowniki deminutywne wyekscerpowałem z tekstów 102 dorosłych opiekunów, „rozmawiających” z niemowlętami. Poddany badaniu korpus tekstowy składał się łącznie z 74 534 wyrazów. O sposobach zbierania materiału językowego oraz zasadach jego analizy szerzej pisałem w pracy *Mowa dorosłych kierowana do niemowląt. Studium fonostatystyczno-fonotaktyczne* (zob. Milewski 2004). Omawiany rodzaj czasowników zebrałem również w trakcie badań ankietowych, w których wzięło udział 2697 respondentów. Wypełnili oni opracowaną przeze mnie ankietę poświęconą różnym aspektom komunikowania się dorosłych z małymi dziećmi, w tym także czasownikom deminutywnym. Wśród badanych znalazły się 2042 kobiety (75,41% ankietowanych) oraz 655 mężczyzn (24,29% badanych). Większość badanych osób to mieszkańcy województwa pomorskiego, którzy stanowili 60,18% (1623) wszystkich respondentów (zob. Milewski 2007).

¹² W słownikach języka polskiego *aaa* traktuje się jako wykrzyknik: „ma charakter kołysankowy, usypiający; wymawiany jest z charakterystyczną falującą intonacją”. Stanowi początek znanej kołysanki polskiej: „Aaa, kotki dwa, szarobure obydwu...” (Zgółkowa [red.] 1994, t. 1). *Aa* wymawiane *staccato* w CDS może oznaczać także potrzebę fizjologiczną: *Zrób ładnie a-a!*.

¹³ W nawiasie podaję frekwencję poszczególnych form. Uwzględniłem jedynie te z nich, które pojawiły się w analizowanych materiałach co najmniej dwukrotnie.

¹⁴ W rosyjskim CDS *баў-баў*; *баю-баў* / *баю-баюшки-баю* / *баюшки-баю* oznacza ‘luli, lulu, lulaj’ (zob. Mirowicz *et al.* 1986, t. 1).

¹⁵ Forma *haha* w znaczeniu ‘spać’ notowana jest w słownikach gwarowych (zob. np. Sychta 1980, t. 2).

¹⁶ W czeskim języku nianiek czasownik *lulat* oznacza ‘siusiac – močit’. *Lulu* „označuje pobidku k »lulání«” (Belič [red.] 1960, t. 1). Francuskim odpowiednikiem polskiego czasownika *lulać* jest nieodmienna struktura *dodo*; *faire dodo* ‘lulać, iść „lulu”’; *aller au dodo* ‘iść spać, lulu’ (Dobrzański *et al.* [red.] 1986).

¹⁷ Przykład ten pokazuje, że efekt zdrobnienia można uzyskać także poprzez redukcję grupy spółgłoskowej (zob. także: *paciu, paćku, paciulkać*).

kać (2), spaciulku (2), spateńki (2), spatuńkać (2), ziuziu (32), ziuźkać (14), ziuźku (13), ziuziać (11), ziuźku (3), ziulkać (2), ziuniać (2)¹⁸;

jeść: am / am-am (672), amku / amku-amku (117), amkać (65), amciu / amciu-amciu (60), amu / amu-amu (51), amać (12), ama (7), amciać (6), amka (5), amci (2), amki (2), amkulkać (2), amulku (2); jedzkać (28), jeściu (2), ješku (2), jeściulkać (2); mniam / mniam-mniam (69), miam / miam-miam (7), niam (27), niamkać (5), niamku (3), niamu (3); papu (621), papusiać (61), papkać (15), papku (12), papać (11), papulkać (8), papuniać (8), papciu (3), papusiu (3), papciać (2), papulać (2), papulku (2), papuniu (2), papuśkać (2), papuchnać (2);

pić: piciu (529), pićku (84), pitku (69), piju / piju-piju (53), pi (50), pijkać (48), pijku (23), pićkać (17), pitkać (12), pici (10), piciulkać (4), pija (3), pijulkać (3); piculku (2), picuniu (2), picusiu (2), pijuniać (2), picusiać (2), piciutkać (2), pijuchnać (2), pijusiać (2), pijutkać (2); tutu (75), tutku (31), tutkać (7);

bawić się: bawkać się (107), bawiulkać się (13), bawi / bawi-bawi (11), bawuchnać się (5), bawiuniać się (5), bawciać się (3), bawusiać się (3), bawku / bawku-bawku (3), bawitkać się (2), bawitkać się (2), bawulać się (2);

plakać: beksać (14), beczusiać (2), beksuniać (2); płakusiać (90), płakulkać (77), płaczkać (40), płakuniać (39), płakuchnać (26), pakać (25)¹⁹, płakulać (9), płaczulkać (6), płakuńkać (4), płaciu / płaciu-płaciu (3), płakuńciać (3), płakutkać (3), płaczuchnać (2), płaczuńkać (2), płaczuśku (2), płaczutkać (2), płaksać (2), płakulki (2), płakulku (2), płakusiu (2), płakuśkać (2); ryksać (34);

mówić: mówkać (61), a gu / gu-gu (24), powiadkać (11), gadulkać (10), gugać (6), gadu-gadu (5), powiedzkać (4), gadkać (2), gadulić (2), mówulkać (2), opowiadkać (2), powiaduchnać (2), powiadulkać (2).

Interesujące są również przykłady użycia omawianego rodzaju czasowników. W tabeli 1 prezentuję wybrane wypowiedzi dorosłych skierowane do małych dzieci, które zawierają w swej strukturze takie nacechowane emocjonalnie części mowy.

Tab. 1. Przykłady użycia czasowników deminutywnych w tekstach CDS

Czasownik	Przykłady użycia
aaa 'spać'	Chce Maciuś <i>aaa</i> ? <i>Aaa</i> chcesz? Chcesz <i>aaa</i> ? Idziemy <i>aaa</i> ? Tak? Maciuś pójdzie <i>aaa</i> . Chcesz <i>aaa</i> ? Maciuś, pójdziemy <i>aaa</i> ? <i>Aaa</i> pójdziemy? Tak?
aaśku 'spać'	A co? <i>Wyziuzkałaś się</i> ? Tak? Zrobiłaś <i>aaśku</i> ? // Jeszcze chcesz <i>aaśku</i> ? Jeszcze lulku? Nie wyspałem się?
am ²⁰ 'jeść'	Maszka <i>'masz'am!</i> Myszka, <i>am!</i> <i>Am!</i> // <i>Am-am</i> masz? Dobre jest <i>am-am</i> ? <i>Am-am</i> on robi? Zrobicieś <i>am-am</i> ? // On będzie teraz <i>am</i> robił nóżkę? <i>Am</i> ?
*amciać	Nie jedz ręki! Nie <i>amciaj</i> ręki! // I jeszcze amciu! <i>Amciaj</i> ładnie!
amciu	Chodź, będziemy <i>amciu</i> robić.
amkać	Agnieszka <i>amka</i> ? <i>Amka</i> ? <i>Am-am-am</i> ? Nie chce <i>amkać</i> ? Chodź <i>amkać</i> ! <i>Amkać</i> chodź! // Dzidzius będzie <i>amka</i> ?

¹⁸ Czasownik *ziuźkać* w znaczeniu *spać* jest często odnotowywany w gwarze kociewskiej (zob. Sychta 1985, t. 3).

¹⁹ W formie *pakać* spieszczenie uzyskane zostaje poprzez redukcję grupy spółgłoskowej. W rozkazniku pojawia się już jednak „dziecinna” postać (*nie*) *pakaj*.

²⁰ *Am* może też oznaczać ‘coś do jedzenia, jedzenie’.

amku	Będziemy <i>amku</i> robiły? Proszę, am! Ślicznie Andżelisia <i>amku</i> robi. Tak? Ładnie Andżelisia <i>amku</i> robi. Ślicznie! Ślicznie! Trzeba <i>amku</i> robić ładnie! Nie chcesz <i>amku</i> ? Nie chce Andżelisia <i>amku</i> ? // Chodź <i>amku</i> ! Będzie Michałek robił <i>amku</i> ? <i>Amku-amku</i> ! // Zaraz będziemy <i>amku-amku</i> robić. Tak? <i>Amku- amku</i> ? // Łukaszek był głodny? Tak? <i>Amku</i> chciał zrobić? Będziemy robić <i>amku</i> ? Doble 'dobre' <i>amku</i> ? Dobre?
amu	A chcesz jeść? Co? Chcesz <i>amu</i> ? // Jak ładnie <i>amu</i> robi Łukaszek. <i>Amu</i> ? <i>Amu</i> robię?
*amulkać	Kto tak ładnie <i>amulka</i> ?
*bawkać się	Ona się <i>bawka</i> ? Nie cie 'chce' ona się <i>bawkać</i> ? <i>Bawkaj się</i> ładnie! // Ona się <i>bawka</i> cóleńka 'córęńka' mamusi?
*beksiulkać	Nie <i>beksiulkaj</i> już! Kto tak <i>beksiulka</i> ?
beksiulku	Beksiulku? Kto robi beksiulku?
*biegulać	A teraz mu się chce <i>biegulać</i> . No, gdzie <i>pobiegulasz</i> ? Gdzie?
*chlapulkać	Ktoś się będzie <i>chlapulkać</i> ? <i>Chlapulkać</i> ktoś tu się będzie?
*cieszulkać się	Jak <i>cieszulka</i> się Misiaczek ładnie! Kto tak się <i>cieszulka</i> ?
*cmokulkać	Tak <i>ćmokulkam</i> tego ciciuła 'cycka'. Tak <i>ćmokulkam</i> baldzio 'bardzo'? <i>Ćmokulkam</i> ? Moje aniołeczki!
*fikulkać	Ale ładnie <i>fikulka</i> sz! Ale pięknie! <i>Pofikulka</i> j ładnie mamusi.
*gadkać	A <i>pogadkamy</i> troszeczkę? <i>Pogadkamy</i> ? Tak? Ty <i>gadkasz</i> z mamusią? Tak?
jeśćku	Chyba trochę <i>jeśku</i> się chce? Tak? <i>Jeśćku</i> ? Tak? Będziemy robić <i>jeśku</i> ?
kąpkac	Lubimy się <i>kąpkac</i> ? Tak? Lubi się mój aniołeczek <i>kąpkac</i> ?
kąpu-kąpu	Będziemy teraz robić <i>kąpu-kąpu</i> ? Tak? // Kto <i>kąpu-kąpu</i> lobi 'robi'? // Tam <i>kąpu-kąpu</i> było? Było <i>kąpu-kąpu</i> ? // Michałek <i>kąpu-kąpu</i> będzie robił? <i>Kąpu-kąpu</i> będzie robił?
kąpulać się	Będziemy się <i>kąpulać</i> ? <i>Kąpulać się</i> będziemy zalaz 'zaraz'?
*leciulkać	Leci, leci samolocik do małej buziulki. Do maluśkiej buziulki <i>leciulka</i> (podczas karmienia dziecka).
lulać	A kto będzie <i>lulać</i> ? Ty będziesz <i>lulać</i> ? Tak? // Idziemy <i>lulać</i> ? Idziemy? Tak?
lulkać	Guziczki jeszcze pozapinamy i pójdziemy <i>lulkać</i> . Tak? // Już czas <i>lulka</i> ! Nie chcesz <i>lulkać</i> ? Nie? Nie chcesz <i>lulkać</i> ? // Idziemy <i>lulkać</i> ? // Chce <i>lulkać</i> maleństwo moje?
lulku	Jeszcze chcesz <i>lulku</i> ? Jeszcze <i>lulku</i> ? Nie wyspałem się? // Chcesz <i>lulku</i> ? Idziemy <i>lulku</i> już?
*mówkac	No <i>mówkaj</i> Aśku coś! No pięknie <i>mówkaj</i> ! <i>Mówkaj</i> pięknie do mamusi!
myj-myj	Kto to <i>my-myj</i> robi? <i>Myj-myj</i> zrobimy? // <i>Myj-myj-myj</i> łapki. Bużkę też <i>myj-myj</i> ? Jak ładnie <i>myj-myj</i> bużka.
myju-myju	Pupkę <i>myju-myju</i> i idziemy spać? // <i>Myju-myju</i> robimy? <i>Myju-myju</i> ? Lubisz <i>myju-myju</i> ? // <i>Myju-myju</i> ? <i>Myju-myju</i> ? <i>Myju-myju</i> będzie Maciuś robił? Już mamusia robi <i>myju-myju</i> . <i>Myju-myju</i> teraz będziemy robić?
myjku	Idziemy <i>myjku</i> zrobić? // Chodź <i>zrobimy myjku-myjku</i> . <i>Myjku-myjku</i> ? Tak? // Zobacz, piesek też <i>myjku</i> robi. // Lubisz <i>myjku-myjku</i> ?
*opowiadkać	No <i>opowiadaj</i> mamuni, co się <i>śnitko</i> ? Nie chce dzisiaj nic <i>opowiadkać</i> ? <i>Opowiadaj</i> , cio 'co' telaś 'teraz' będziemy lobić 'robić'.
papulkać	Kto będzie robił <i>papku</i> ? Będziesz <i>papulkać</i> ?
papulku	Telaz 'teraz' będziemy robić <i>papulku</i> .

papuniać	Damy lali <i>papuniać</i> ? Tak? Ty też chcesz <i>papuniać</i> ? Będziesz ładnie <i>papusiać</i> ?
papusiać	Maciusь będzie <i>papusiać</i> ? <i>Papulećku</i> będzie robić? Tak // Będziemy <i>papusiać</i> ? Tak? <i>Papusiać</i> ? Klaudusia <i>papusia</i> ? No, <i>papusiaj</i> pięknie mamusi!
picu / pićku	Damy <i>picu</i> ? Tak? Dziecko chce pić? Tak? <i>Picuu-picuu</i> ? Michałek <i>picuu-picuu</i> chce? // A dać niuni <i>pićku</i> ? Chcesz <i>pićku</i> ? <i>Pićku</i> ? Proszę <i>pićku</i> !
*pijkać	Szybko pij mleczko. No <i>pijkaj</i> ! Tak się pić już chciało? Tak <i>picuu</i> się chciało?
placzulkać	Nie <i>placzulkaj</i> ! Nie wolno <i>placzulkać</i> !
*placzać	Nie płaczesz dzisiaj? Nie <i>placzka</i> dziadźka?
plakuchnać	Nie ma o co <i>plakuchnać</i> tutaj. No, nie <i>plakuchnaj</i> już.
*plakulkać	A kto to tak <i>plakulka</i> ? Nie <i>plakulkaj</i> już! Nie <i>plakulkaj</i> !
*plakuniać	Nie <i>plakuniaj</i> mamusi. Ale nie <i>plakuniaj</i> już.
*plakusiać	No nie <i>plakusiaj</i> już! Kto tak <i>plakusia</i> głośno?
*połaskocić 'połaskotać'	Mamunia <i>połaskoci</i> trochę. <i>Połaskoci</i> trochę 'trochę' mamunia? Tak?
*przytulkać się	<i>Przytulaj się</i> ładnie do mamuni! Och, jak ty się ładnie <i>przytulasz</i> !
*róbkać	A <i>zróbkaj</i> ładnie kosi-kosi. // Tany-tany jeszcze zrób. No <i>zróbkaj</i> tany-tany żabko.
spaćku	<i>Spaćku</i> się chce dzieciątku? // Dziecko chce <i>spaćku</i> ? <i>Spaćku</i> chcesz?
*ślińkać się	Oj, jak dziecko się <i>ślińka</i> ! <i>Ślińka</i> się dziecko? Tak? <i>Ślińka</i> się?
*śmiejkać się	Jak ty się pięknie <i>śmiejkaś</i> dzisiaj do mamy! Pięknie się <i>śmiejkaś</i> do mamuni! Cudownie! // Jak ona ślicznie się <i>śmiejka</i> ! // <i>Śmiejka</i> się dzieciątko? // Nie <i>śmiejkaś</i> ? Taki smutny?
*śmiejkuleczkać się	Ale <i>śmiejkuleczkaj się</i> do tatusia.
*śmiejulkać się	<i>Śmiejulkaj się</i> troszeczkę. <i>Śmiejulkaj się</i> mocno do mamusi.
tany-tany	<i>Tany-tany</i> chcesz robić? // A jak lubisz 'robisz' <i>tany-tany</i> ? Pokaż, jak robisz <i>tany-tany</i> ! // <i>Tany-tany</i> jeszcze zrób. No <i>zróbkaj</i> <i>tany-tany</i> żabko!
*tupulać	Kto tak <i>tupula</i> nóżeczkami? Kto to tak <i>tupula</i> ?
*tupulkać	A kto to <i>tupulka</i> tak? <i>Tupulka</i> nóżkami?
uchwyćkać	Co ona chce <i>uchwyćkać</i> ?
*uśmiejkać się	Ja plosię 'proszę' <i>uśmiejkaj się</i> jeście 'jeszcze'.
*uśmiejkulkać się	Ale <i>uśmiejkulkać się</i> troszeczkę! No ślicznie <i>uśmiejkulkać się</i> !
*wierciuchnać się	Kto tak się <i>wierciuchna</i> mamusi? Kto tak się <i>wierciuchna</i> ? Kto się <i>wierciuchna</i> ?
*wierciulać	Co tak się wiercę? Kto tak się <i>wierciula</i> ?
*ziewkać	Już <i>ziewkaś</i> ? Chcesz spaćku?
ziużkać	Chcesz już iść <i>ziużkać</i> ? Tak? Idziemy <i>ziużkać</i> Anulka? // Śpiąca znowu jesteś? <i>Ziużkać</i> chcesz? Idziemy <i>ziużkać</i> ? // A co? <i>Wyziużkałaś się</i> ? Tak? Zrobiłaś <i>aaśku</i> ?
złośniczkować się	Kto się tak <i>złośniczkuje</i> ? Mamusia zaraz przyjdzie do ciebie. Nie będziesz się <i>złośniczkować</i> ?

W formach oznaczonych gwiazdką (*) w analizowanych materiałach nie odnotowano danego czasownika w bezokoliczniku.

Symbol // oznacza granicę między wypowiedziami różnych osób.

Z krótkiego tylko przeglądu problematyki czasowników deminutywnych występujących w tekstach CDS (child-directed speech) wynika, iż struktury te z pewnością zasługują na monograficzne opracowanie, którego jak dotychczas brakuje w polskiej literaturze przedmiotu. Najbardziej wiarygodny materiał językowy będzie można wyekscerpować z nagranych w nieoficjalnej sytuacji komunikacyjnej

(zob. Dunaj 1985; Dunaj 1987; Kurek 1990: 40) spontanicznych tekstów opiekunów małych dzieci. Ze względu na specyfikę i intymność takiej komunikacji dotarcie do odpowiednich informatorów z pewnością nie jest najłatwiejsze, ale możliwe (Milewski 2004: 82–87; zob. także: Rapley 2010). W zgromadzeniu odpowiedniego materiału językowego będą także z pewnością pomocne słowniki gwarowe. Wiele cennych danych mogą również dostarczyć odpowiednio zaplanowane i przeprowadzone badania ankietowe.

Bibliografia

- Bańko M., 2008, *Współczesny polski onomatopeikon. Ikoniczność w języku*, Warszawa.
- Bańko M., Kłosińska A., 1994, *Polszczyzna mówiona, nieobecna w słownikach*, [w:] *Współczesna polszczyzna mówiona w odmianie opracowanej (oficjalnej)*, red. Z. Kurzowa, W. Śliwiński, Kraków, s. 89–95.
- Belič J. (red.), 1960, *Slovník spisovného jazyka českého*, t. 1, Praga.
- Brenstern Pfanhauser S., 1930, *Rozwój mowy dziecka*, „Prace Filologiczne”, t. 15, s. 273–356.
- Breza E., Treder J., 1981, *Gramatyka kaszubska. Zarys popularny*, Gdańsk.
- Cyran W., 1977, *Tendencje słowotwórcze w gwarach polskich*, Łódź.
- Dąbrowska A., 1994, *Eufemizmy współczesnego języka polskiego*, Wrocław.
- Dłuska M., 1930, *Przyczynek do zbierania polskich form hipokorystycznych*, „Język Polski”, t. 15, s. 83–88.
- Dobrzański J., Kaczuba I., Frosztęga B. (red.), 1986, *Wielki słownik francusko-polski*, t. 1–2, Warszawa.
- Dubisz S., Karaś H., Kolis N., 1995, *Dialekty i gwary polskie*, Warszawa.
- Dunaj B., 1985, *Sytuacja komunikacyjna a różnicowanie polszczyzny mówionej*, „Język Polski”, t. 65, s. 88–98.
- Dunaj B., 1987, *O kilku problemach metodologicznych socjolingwistycznych badań języka mówionego (w świetle dotychczasowych doświadczeń)*, „Socjolingwistyka”, t. 6, s. 29–37.
- Engelking A., Markowski A., Weiss E., 1989, *Kwalifikatory w słownikach – próba systematyzacji*, „Poradnik Językowy”, z. 5, s. 300–309.
- Gawroński A., 1928, *Wartość uczuciowa deminutywów*, [w:] *idem, Szkice językoznawcze*, Warszawa – Kraków – Lublin – Łódź – Paryż – Poznań – Wilno – Zakopane, s. 199–217.
- Górniewicz H., 1970, *Słowotwórstwo czasowników i nieodmiennych części mowy w gwarach malborskich*, „Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego”, t. 15, s. 93–110.
- Грицкат И., 1955–1956, *Деминутивни глаголи у српскохрватском језику*, „Јужнословенски филолог”, t. 21, s. 45–96.
- Grzegorzczkowska R., 1978, *Struktura semantyczna wyrażenia ekspresywnych*, [w:] *Z zagadnień słownictwa współczesnego języka polskiego*, red. M. Szymczak, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk, s. 117–123.
- Handke K., 1995, *Polski język familijny. Opis zjawiska*, Warszawa.
- Handke K., 2008, *Socjologia języka*, Warszawa.
- Kłobus A., 1985, *Deminutywa, augmentatywa i ekspresywa w polszczyźnie mówionej Sieradzka i okolic*, „Rozprawy Komisji Językowej Łódzkiego Towarzystwa Naukowego”, t. 31, s. 81–95.

- Kłobus A., 1991, *O polszczyźnie kręgu rodzinnego w Sieradzu*, [w:] *Polshczyzna regionalna Pomorza (Zbiór studiów)*, t. 2, red. K. Handke, Wrocław – Warszawa – Kraków, s. 133–146.
- Kłobus-Kępińska A., 1995, *Analiza słowotwórcza form zwrotu do osoby*, „Studia Językoznawcze”, t. 14, red. J. Siatkowski, Warszawa, s. 47–83.
- Kreja B., 1957, *Drobiazgi kocięskie*, „Język Polski”, z. 1, s. 46–49.
- Kreja B., 1978, *Czasowniki zdrobnień na -k- w dialektach polskich oraz w innych językach słowiańskich*, „Z Polskich Studiów Slawistycznych”, seria 5, s. 61–71.
- Kreja B., 1999, *O akategorialnym przyrostku ekspresywnym -uchn- (por. mat-uchn-a, mal-uchn-y, płak-uchn-ać)*, [w:] *Studia lingwistyczne ofiarowane Profesorowi Kazimierzowi Polańskiemu na 70-lecie jego urodzin*, red. W. Banyś, L. Bednarczuk, S. Karolak, Katowice, s. 398–406.
- Krohová J., 2009, „Tvorba deminutiv a augmentativ v češtině a chorvatštině”, praca licencjacka, Brno, Masarykova univerzita, Filosofická fakulta (http://is.muni.cz/th/178651/ff_b/Bakalarska_diplomova_prace_Jana_Krohova.pdf, dostęp: 5.10.2011).
- Kurek H., 1990, *Metodologia socjolingwistycznego badania fonetyki języka mówionego środowisk wiejskich (na przykładzie kilku wsi Beskidu Niskiego)*, Kraków.
- Kurzowa Z., 1985, *Polshczyzna Lwowa i kresów południowo-wschodnich do 1939 roku*, Warszawa – Kraków.
- Milewski S., 2004, *Mowa dorosłych kierowana do niemowląt (studium fonostatystyczno-fonotaktyczne)*, Gdańsk.
- Mirowicz A., Dulewiczowa I., Grek-Pabisowa I., Maryniakowa I., 1986, *Wielki słownik rosyjsko-polski*, t. 1–2, Moskwa – Warszawa.
- Obrębska A., 1929, *Technika spieszczeń w dzisiejszej polszczyźnie*, „Język Polski”, z. 2, s. 65–71.
- Pająkowska M., 1977, *Słownictwo kocięskie a kultura ludowa. Wybrane zagadnienia z zakresu słownictwa gwarowego, wyrażającego sądy wartościujące o człowieku*, Bydgoszcz.
- Pająkowska M., 1989, *Gwara kocięska. Budowa słowotwórcza czasowników*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy. Studia Filologiczne”, t. 26, „Filologia Polska”, z. 10, s. 99–115.
- Petr J. (red.), 1986, *Mluvnice češtiny. Fonetika. Fonologie. Morfonologie a morfemika. Tvoření slov (1)*, Praha.
- Polańska M., 1967, *Deminutiva w polskiej literaturze dziecięcej*, „Językoznawca”, z. 16–17.
- Popowska-Taborska H., Topolińska Z., 1960, *Przedmowa*, [w:] A. Labuda, *Słowniczek kaszubski*, Warszawa, s. 7–14.
- Rapley T., 2010, *Analiza konwersacji, dyskursu i dokumentów*, Warszawa.
- Reczek S., 1968, *Deminutiva polskie. Charakterystyka, rozwój funkcji stylistycznej*, „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Nauki Humanistyczne”, z. 3, s. 373–386.
- Sychta B., 1980–1985, *Słownictwo kocięskie na tle kultury ludowej*, t. 1–3, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk.
- Шведова Н.Ю. (red.), 1980, *Русская грамматика*, t. 1: *Фонетика. Фонология. Ударение. Интонация. Словообразование. Морфология*, Moskwa.
- Szymański T., 1977, *Derywacja czasowników onomatopeicznych i ekspresywnych w języku bułgarskim*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk.
- Szymczak M. (red.), 1994, *Słownik języka polskiego PWN*, t. 1–3, Warszawa.

- Treder J., 1994, *Język i leksykon Jana Trepczyka*, [w:] J. Trepczyk, *Słownik polsko-kaszubski*, t. 1–2, Gdańsk, s. 453–495.
- Treder J. (red.), 2002, *Język kaszubski. Poradnik encyklopedyczny*, Gdańsk.
- Urbańczyk S. (red.), 1992, *Encyklopedia języka polskiego*, Wrocław – Warszawa – Kraków.
- Warchoń S. (rec.), 1970, J. Zima, *Expresivita slova v současné češtině*, Praha 1961, „Rocznik Slawistyczny”, t. 31, s. 124–136.
- Warchoń S., 1976, *Strukturalno-semantyczna charakterystyka czasowników ekspresywnych w języku słowackim w porównaniu z polskim*, „International Review of Slavic Linguistics” (Edmonton), t. 1, nr 1, s. 129–140.
- Warchoń S., 1979, *Polskie czasowniki ekspresywne (na tle ogólnosłowiańskim)*, „Biuletyn Lubelskiego Towarzystwa Naukowego”, t. 21, nr 2, s. 71–78.
- Warchoń S., 1991, *O ekspresywach typu mamusia, córuchna oraz pijusiać ‘pić’ bawiuchnać ‘bawić’*, „Prace Filologiczne”, t. 36, s. 343–350.
- Wikarjak J., 1978, *Gramatyka opisowa języka łacińskiego*, Warszawa.
- Wrocławska E., 1974, *Kaszubskie czasowniki hipokorystyczne*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”, t. 14, s. 121–125.
- Zarębina M., 1954, *O niektórych sposobach spieszceń*, „Język Polski”, z. 3, s. 180–197.
- Zgólkowa H. (red.), 1994, *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. 1, Poznań.

Diminutive Verbs in Child-Directed Speech

Abstract

One of the characteristic features of child-directed speech is the use of various diminutive and affectionate/ expressive forms. In this particular form of Polish, which may be included in the category of ‘familial language’—the tools of communication used in the family group, verb forms often appear which are not seen in general, literary Polish. This type of verb is most often characterized as diminutive/ affectionate/ expressive verbs.

The structures analyzed in this article were extracted from the texts of 102 adult care-givers, ‘conversing’ with babies. The studied text consisted of 74,534 words (see: Milewski 2004). This type of verb was also collected during a survey in which 2697 respondents participated. Using sufficiently rich language material, I have given appropriate information on the frequency of presented expressive verbs as well as examples of their use in the speech of particular language users.